Digitalizace ve vzdělávání
Národní pedagogický institut ČR

Kyberprevence – prevence rizikového chování online

Jak na pořizování fotek a videí ve škole

Autor:
Ing. Milan Hausner

Financováno Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

digitalizace.rvp.cz

Praktické zásady pro školy

Při pořizování a zveřejňování záznamů s vizuální identitou je klíčové řídit se následujícími zásadami:

- **Nezbytnost pořízení a zveřejnění:** Vždy pečlivě zvažujte, zda je pořízení a následné zveřejnění záznamu s vizuálními identitami pro daný účel skutečně nezbytné.
- **Skupinové vs. individuální fotografie:** Preferujte **skupinové fotografie** před individuálními portréty. Minimalizujete tak identifikovatelnost jednotlivců.
- **Platné souhlasy:** Důkladně zkontrolujte platné **souhlasy zákonných zástupců**, a to nejen podle **GDPR**, ale také podle **občanského zákoníku (OZ) – viz Informovaný souhlas**.
- **Používání služebního zařízení:** Pro pořizování záznamů používejte primárně **služební zařízení**. V ojedinělých případech, kdy je nutné použít soukromé zařízení, se řiďte platnou školní směrnicí pro tyto situace.
- **Správa záznamů:** Zkontrolujte **dobu uložení, způsob uložení a způsoby sdílení** uložených záznamů, aby byly v souladu s právními předpisy a vnitřními směrnicemi školy.
- **Dodržování dohodnutých podmínek:** Zásadně se řiďte podmínkami dohodnutými se zákonnými zástupci nezletilých, a to zvláště u záznamů dokumentujících školní aktivity.
- **Nastavte** jasná **pravidla** pro pořizování, uchovávání i sdílení fotek, videí a zvukových záznamů v interní směrnici. Vytvořte chráněné úložiště.

Právní rámec

Pořizování záznamů s vizuální identitou žáků a dalších zletilých osob podléhá jak **občanskému zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)**, tak **obecnému nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679)** a dále **zákonu č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů**.

Dle **§ 84–90 občanského zákoníku** je pro pořízení a použití podobizny člověka zpravidla nutný jeho **souhlas**, pokud neexistuje jiný právní důvod (např. zákonné důvody, smluvní vztahy či oprávněný zájem). Tyto důvody jsou však výjimkou. Zásadně platí, že zachytit podobu člověka tak, aby byl podle zobrazení identifikovatelný, **je možné pouze s jeho svolením**.

Bez svolení lze podobu člověka zachytit pro:

- úřední účely,
- vědecké a umělecké účely,
- tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.

Existují však situace, kdy souhlas není vyžadován. Například při fotografování veřejného vystoupení žáků na školní akademii nebo sportovním dnu, pokud jsou fotografie použity přiměřeným způsobem. Naopak individuální portréty žáků nebo fotografie tříd pro školní ročenku vyžadují řádný **informovaný souhlas** zákonných zástupců nebo zletilých žáků.

GDPR pak přidává další požadavky, jelikož fotografie žáků představují **osobní údaje**, které škola jako správce musí zpracovávat v souladu s právními předpisy. Pokud záznam vizuální identity obsahuje biometrické údaje či další citlivé osobní údaje, je nutné k němu přistupovat v souladu se směrnicí pro ochranu osobních údajů organizace.

Základním právním důvodem pro zpracování záznamů s vizuální identitou nezletilých žáků je **informovaný souhlas zákonného zástupce**.

Informovaný souhlas

Každý souhlas musí být prokazatelně:

- **dobrovolný,**
- **konkrétní,**
- **informovaný,**
- **jednoznačný.**

Nesmí být součástí jiných dokumentů ani podmíněn poskytnutím vzdělávání. Každý souhlas musí být formulován srozumitelným jazykem, oddělen od ostatních sdělení (nesmí být součástí školního řádu nebo jiných dokumentů) a musí být možné jej jednoduše odvolat. Pozor na **hromadné a nekonkrétní souhlasy pro více účelů**, ty jsou z právního hlediska neplatné.

V konkrétních případech a při specifických podmínkách vždy kontaktujte **pověřence vaší školy pro ochranu osobních údajů**.

> **Doporučení:** Prosím, zkontrolujte své souhlasy. Většina škol používá dokumenty z roku 2018, kde valná většina těchto dokladů měla právě charakter hromadného souhlasu.

Postup udělování informovaného souhlasu by měl být součástí:

- **školní směrnice pro ochranu osobních údajů**,
- **záznamů o zpracování osobních údajů,**
- **informačního memoranda** zveřejněného na webovém portálu školy.

Škola je povinna prokázat platnost informovaného souhlasu po celou dobu zpracování osobních údajů a po dobu oprávněného zájmu správce (nejčastěji 3 roky po uplynutí účelu zpracování).

Informovaný souhlas podle GDPR a OZ obsahuje:

- **Identifikaci správce údajů:** Přesné označení školy jako správce údajů, včetně IČO, adresy sídla a kontaktních údajů.
- **Účel zpracování:** Jasně definovaný a konkrétní účel, pro který budou fotografie a osobní údaje zpracovávány.
- **Rozsah zpracovávaných údajů:** Specifikace typů údajů, které budou zpracovány (např. fotografie obličeje, hlasový záznam apod.).
- **Dobu zpracování:** Vymezení časového období, po které budou údaje uchovávány po dobu školní docházky a po navazující dobu pro ochranu oprávněných zájmů správce.
- **Definici konkrétních podmínek:** Například použití pro nekomerční účely s další specifikací podle potřeby.
- **Informace o právu odvolat souhlas:** Konkrétní postup pro odvolání souhlasu.
- **Místo pro aktivní a nezaměnitelné vyjádření souhlasu.**

Konkludentní souhlas při veřejných akcích

Při veřejných akcích pořádaných školou (akademie, sportovní dny, besídky, vystoupení) je běžnou praxí pořizování vizuálních záznamů pro dokumentační a archivační účely. Tyto akce jsou považovány za veřejné události, na kterých lze předpokládat účast fotografů. Na základě občanského zákoníku platí, že účastí na těchto akcích dávají rodiče a návštěvníci tzv. **konkludentní (implicitní) souhlas** s pořizováním záznamů. To znamená, že pokud se rodič nebo žák účastní veřejné akce, kde je viditelně oznámeno fotografování, svou účastí vyjadřuje souhlas s možným zachycením na fotografiích nebo videozáznamech.

Z praktických důvodů doporučujeme umístit upozornění o fotografování nejen do dokumentů s dálkovým přístupem, ale také použít na příslušné akci **banner**, aby se návštěvníci mohli ve vztahu k pořízení vizuálního záznamu chovat podle svého uvážení. **UPOZORNĚNÍ: Takové upozornění má pouze informativní charakter, není právně závazné a pro účely ochrany osobních údajů není nutné.**

Záznamy z veřejných akcí může škola použít pro svoji prezentaci na webových stránkách, sociálních sítích nebo v tištěných materiálech. Nikdy je nesmí využít ke komerčním účelům. Při pořizování záznamů musí škola dbát na zachování důstojnosti a dobré pověsti zachycených osob.

> **Doporučení:** Zveřejnění takového prohlášení dává účastníkům možnost se svobodně rozhodnout, jak k pořizování záznamů přistoupí.

Vizuální záznamy VIP návštěv ve škole: Ochrana soukromí a bezpečnost

Návštěvy **významných osobností (VIP)** ve školách vyžadují zvýšenou pozornost z hlediska ochrany soukromí a bezpečnosti. Při pořizování a sdílení vizuálních záznamů (fotografií a videí) je nezbytné dodržovat specifická pravidla.

Před návštěvou a během ní:

- **Souhlas:** Škola si vždy vyžádá **předchozí písemný souhlas** VIP osobnosti nebo jejího týmu s pořizováním vizuálních záznamů.
- **Podmínky použití:** Předem se dohodnou konkrétní podmínky následného použití a zveřejnění snímků.
- **Bezpečnostní rizika:** Škola **nezveřejňuje záběry**, které by mohly ohrozit bezpečnost VIP hosta (např. detaily ochranky, trasy pohybu, bezpečnostní opatření). Zváží se i **odložení zveřejnění** záznamů.
- **Kanály zveřejnění:** Záznamy budou zveřejněny **pouze na předem schválených kanálech**.
- **Obecná pravidla:** Veškeré záběry musí respektovat **obecná pravidla pro ochranu osobních údajů** a práva na soukromí.

Protokol pro VIP návštěvy:

Každá škola by měla mít připravený **specifický protokol** pro návštěvy VIP osobností, který bude zahrnovat postupy pro pořizování, schvalování a zveřejňování záznamů. Tento protokol by měl být v souladu s:

- **zákonem o ochraně osobních údajů (GDPR),**
- **komunikační strategií školy.**

Organizační doporučení

Následující doporučení nejsou právně závazná, ale vycházejí z praxe škol a zkušeností se spornými situacemi. Školy v roli správců osobních údajů postupují dle svého uvážení, avšak s ohledem na níže uvedené zásady.

Vhodné náměty vizuálních záznamů	Nedoporučené náměty vizuálních záznamů
Fotografování pro školní dokumentaci: S platným souhlasem zákonných zástupců.	**Pořizování záznamů na soukromá zařízení** bez explicitního souhlasu.
Školní akce pro vnitřní potřeby školy: S informovaným souhlasem.	**Zveřejňování záznamů na sociálních sítích** bez explicitního souhlasu.
Fotografie žáků pro školní průkazy či evidenci: S informovaným souhlasem. Není zákonným důvodem, matrika žádné takové dokumenty nevyžaduje.	**Pořizování záznamů v citlivých a kompromitujících situacích** a záznamů znevažujících autoritu a důstojnost. Takový záznam je zcela nepřípustný za jakýchkoli podmínek.
Fotografování při veřejných akcích školy (akademie, vystoupení): Kde lze očekávat pořizování záznamů.	**Sdílení záznamů třetím osobám** bez právního důvodu.
Fotografie pro školní kroniku a výroční zprávy: Při dodržení zásady minimalizace údajů.	**Pořizování a sdílení záznamů na základě obecného či hromadného souhlasu** se zpracováním osobních údajů (souhlas musí být specifický a informovaný). **Záznamy obsahující záběry na děti významných osob** (bez jasného souhlasu jejich zákonných zástupců).

Pořizování vizuálních záznamů

Je nezbytné, aby školy měly **detailně vypracovaná pravidla** pro pořizování a zveřejňování fotografií. Doporučujeme, aby si vytvořily **interní směrnici**, která bude upravovat všechny aspekty nakládání s fotografiemi, včetně:

- pravidel pro **služební a soukromá zařízení,**
- sdílení v rámci školy i mimo ni,
- zajištění **bezpečného ukládání fotografií** v souladu s GDPR a OZ.

Správa a audit záznamů:

Správce (škola) by měl:

- vést **evidenci všech míst**, kde jsou fotografie žáků ukládány.
- zajistit **pravidelný audit těchto úložišť** minimálně jednou ročně, aby bylo možné včas reagovat na případné odvolání souhlasu.

Používání soukromých zařízení pedagogů:

- **Nevhodnost soukromých zařízení:** Soukromé mobilní telefony či fotoaparáty pedagogů obvykle **nesplňují požadavky na zabezpečení dle GDPR** a mohou obsahovat aplikace, které sdílejí data mimo určený rámec (např. soukromé zálohy souborů).
- **Osobní odpovědnost pedagoga:** Pořízením snímku žáka na soukromé zařízení přebírá pedagog **osobní odpovědnost** za bezpečné nakládání s těmito údaji dle § 84-90 občanského zákoníku.
- **Rizika pro školu:** V případě ztráty či odcizení soukromého zařízení s fotografiemi žáků hrozí škole **nápravné opatření ze strany ÚOOÚ** a potenciální žaloby ze strany zákonných zástupců za nemajetkovou újmu. *Podle rozhodnutí Evropského soudu stačí obava z porušení soukromí a nemajetkové újmy k povinnosti správce hradit náhradu škole.*
- **Školní technika:** Škola by měla **jednoznačně dávat přednost** tomu, aby pedagogičtí pracovníci měli k dispozici **odpovídající školní techniku** s vypnutou synchronizací.
- **Povolení soukromých zařízení:** Pro použití soukromých zařízení by správce měl do směrnice vložit **odpovídající ustanovení**, se kterými budou **prioritně seznámeni zákonní zástupci a zaměstnanci školy**. Teprve v takovém případě lze využití soukromého zařízení povolit.
- **Postup při použití soukromých zařízení:** Je-li použití soukromého zařízení nezbytné, musí pedagog **neprodleně (nejpozději do 48 hodin)** přenést fotografie do zabezpečeného školního úložiště a **prokazatelně je odstranit** ze svého zařízení i ze soukromých cloudových služeb.
- **Školení:** Pedagogičtí pracovníci by měli být s tímto postupem seznámeni v rámci **pravidelných školení** k ochraně osobních údajů a noví zaměstnanci po nástupu.

Vytvoření chráněného úložiště

Vytvoření **uzavřené platformy** pro sdílení vizuálních záznamů například se zákonnými zástupci by mělo sloužit jako doplněk ke zveřejňování fotografií a videí žáků, jež je v **oprávněném zájmu školy** – například běžných reportážních fotografií ze školních aktivit, které lze publikovat i bez souhlasu zákonného zástupce.

> **POZOR:** Toto tvrzení neplatí pro umístění vizuálních záznamů na sociální sítě.

Požadavky na cloudové úložiště:

- Cloudové úložiště by mělo splňovat podmínky **evidovaného přístupu** (login, heslo, dvoufaktorová autentizace).
- Jeho existence a pravidla by měla být jednoznačně definována ve školní směrnici, se kterou se všichni zájemci seznámili a potvrdili, že budou podmínky takového úložiště respektovat.
- Směrnice by měla obsahovat **explicitní zákaz stahování, ukládání a dalšího šíření** záznamů s cizími dětmi mimo uzavřenou skupinu.

Správce skupiny a jeho odpovědnosti:

- Škola jmenuje **správce takové skupiny**, který je odpovědný za:
  – **ověření obsahu záznamu** před sdílením, a to proti seznamu výjimek z udělených souhlasů,
  – **trvalé dodržování směrnice,**
  – **promazávání databáze,**
  – **informování návštěvníků** o případných změnách ve smluvním dokumentu.
- Tato osoba by měla přednostně zajistit **vymazání záznamu**, pokud o to zákonný zástupce požádá.
- Škola jako správce **již neodpovídá** za to, že registrovaný návštěvník zveřejní vizuální záznam ve veřejném prostoru či jej sdílí prostřednictvím komunikačních nástrojů, pokud byl tento návštěvník s podmínkami úložiště seznámen (podmínky byly například zveřejněny v informačním memorandu školy na jejích webových stránkách nebo všichni registrovaní návštěvníci svým podpisem stvrdili, že se smluvními podmínkami úložiště souhlasí).
- Pokud záznam obsahuje kompromitující záběry či jsou na něm osoby, u kterých neexistuje prokazatelný souhlas, správce prostřednictvím pověřené osoby zajistí **vymazání záznamu**, případně **grafickou úpravu** záznamu tak, aby výjimky z poskytnutého souhlasu byly v plné míře zajištěny.
- Pověřená osoba dbá, aby k takovým záznamům nebyly přidávány další osobní údaje usnadňující identifikaci dětí.
- Vzhledem k nejasné politice provozovatelů a nedostatečné kontrole nad sdíleným obsahem **nedoporučujeme školám vytvářet si úložiště na sociálních sítích**. Problematika sociálních sítí je diskutována v další sekci tohoto doporučení.

Důležitost pravidel:

Pokud bude škola dodržovat uvedená podrobná pravidla, výrazně tím minimalizuje rizika spojená se sdílením fotografií a současně tak umožní rodičům zachovat cenné vzpomínky z důležitých okamžiků školního života jejich dětí. V případě sporů je vždy rozhodující stanovisko vedení školy, které má pravomoc zcela zakázat sdílení záznamů pořízených školou, pokud by docházelo k porušování stanovených pravidel.

Sdílení školních fotografií rodiči žáků

Rodiče často sdílejí fotografie ze školních akcí na sociálních sítích, což může narážet na právní omezení vyplývající z ochrany osobních údajů podle GDPR a občanského zákoníku (§ 84-90). Pokud jsou na fotografiích zachyceny i jiné děti než jejich vlastní, je třeba **respektovat jejich soukromí a práva**, včetně práva na ochranu podoby a soukromý život.

- **Souhlas za jiné děti:** Rodič **není oprávněn poskytovat souhlas za děti jiných rodičů**, i když se jedná o spolužáky vlastního dítěte.
- **Právní rizika pro rodiče:** Rodiče by si měli být vědomi toho, že sdílením záznamů, na kterých jsou zachyceny i cizí děti, mohou **porušovat zákon o ochraně osobních údajů** a vystavit se v závažných případech i občanskoprávní žalobě na ochranu osobnosti s požadavkem na finanční kompenzaci nemajetkové újmy.
- **Pravidla pro rodiče:** Rodiče, kteří fotografují děti na školních akcích, by měli **respektovat pravidla stanovená školou**.
- **Uzavřené skupiny:** Pro uzavřený okruh sdílení fotografií mezi rodiči (např. třídní úložiště) je vhodné stanovit **jasná pravidla**, například zákaz zveřejňování těchto záznamů na veřejných sociálních sítích bez souhlasu všech dotčených osob.
- **Závazná pravidla školy:** Škola by měla ve svém vlastním zájmu stanovit **závazná pravidla formou směrnice či dohody** a přidělit přístupová práva k databázi až po jejich odsouhlasení.
- **WhatsApp a AI:** Pokud rodiče sdílejí fotografie v uzavřené skupině na WhatsAppu, podle prohlášení operátora jde o šifrovanou komunikaci, ke které by neměl mít operátor a nikdo třetí přístup.

> **POZOR však na aktuální prohlášení evropských soudů (květen 2025)**, které rozhodly v některých případech, že je oprávněným zájmem META využívat data ve veřejných profilech k tréninku modelů AI. Nelze tedy vyloučit možnost změny podmínek definovaných v uživatelských oprávněních WhatsAppu.

- Jak vyplývá z předchozího textu, jakékoli zálohy fotografií s jinými dětmi na jiných médiích jsou z výše uvedených důvodů nepřípustné.

Zveřejňování záznamů na sociálních sítích

Zveřejněním fotografií na sociálních sítích jako Facebook, Instagram nebo TikTok **ztrácí škola jako správce kontrolu** nad dalším šířením těchto materiálů, což může vést k nežádoucímu použití včetně identifikace dětí pomocí technologie rozpoznávání obličeje, vytváření falešných profilů, nebo dokonce kyberšikany. Totéž samozřejmě platí také pro zákonné zástupce žáků. Pokud škola jako správce využívá sociální sítě, je zásadní zveřejňovat jen záznamy reportážní povahy.

Pravidla pro školu:

- Škola smí sdílet záznamy z veřejných akcí (besídky, akademie, sportovní dny) na svých oficiálních profilech **pouze s písemným souhlasem zákonných zástupců s výslovným upozorněním k využití na sociálních sítích**. Takový souhlas musí obsahovat **jednoznačný odkaz na licenční podmínky provozovatele** se zvýrazněním ujednání, která se dotýkají soukromí nezletilých a zákonných zástupců.
- Zákonný zástupce má možnost takový souhlas **odvolat či neudělit**.
- Škola **nesmí zveřejňovat záznamy s identifikovatelnými obličeji dětí** bez souhlasu jejich zákonných zástupců, a to ani ve „stories" nebo dočasných příspěvcích.
- Škola **nesmí označovat (tagovat) žáky** na fotografiích, a to ani pomocí „označit osobu" nebo hashtagů s jejich jmény. V popisku fotografie jsou povoleny **pouze iniciály nebo křestní jména bez příjmení**.
- Škola nastavuje **správné úrovně soukromí příspěvků** (nikdy nepoužívejte nastavení „veřejné" pro příspěvky zobrazující děti).
- Škola, jak vyplývá ze souhlasu zákonného zástupce, **nesmí používat záznamy dětí pro komerční účely**, osobní blogy nebo jiné platformy generující příjmy, pokud takový přístup není ošetřen samostatně.

Sociální sítě a umělá inteligence (AI)

V souvislosti s rozvojem technologií umělé inteligence (AI) je třeba věnovat zvláštní pozornost dalšímu využití záznamů, a to pro **tréninkové modely umělé inteligence**. Aktuální prohlášení společnosti Meta o využívání veřejných profilů je uvedeno na tomto odkaze.

- **Právo na odvolání souhlasu:** Zákonný zástupce má právo **odvolat souhlas či vznést námitku** pro využití záznamů svého dítěte pro trénink modelů umělé inteligence (např. ChatGPT, DALL-E, Midjourney, META nebo podobné nástroje).
- **Povinnost školy:** Škola je povinna takovou výhradu přijmout a postupovat podle ní, přestože je realizace splnění takové podmínky poměrně složitá. Škola jako správce přijala podmínky provozovatele, a je tedy prostředníkem mezi zákonným zástupcem a provozovatelem sítě. Proto **prioritně odpovídá za vyřízení námitek** zákonného zástupce.

> **Doporučení pro školu (opt-out):** Z uvedeného důvodu **doporučujeme vůči provozovateli vznést námitku vlastníka účtu sociální sítě generálně** a požádat jej o **opt-out veřejné sítě školy z tréninku modelů umělé inteligence**. Zde je příklad pro postup při podání námitky (opt-out) u Meta.

Pravidelná školení jako součást prevence v oblasti ochrany osobních údajů a kybernetické bezpečnosti

Součástí preventivních opatření v oblasti ochrany osobních údajů jsou pravidelná školení na toto téma, která by měla být doplněna o problematiku kybernetické bezpečnosti a o zásady etického používání umělé inteligence. AI Act řadí AI ve vzdělávání do oblasti s vysokým rizikem (2. skupina) a předpokládá, že vzdělávací instituce bude mít zpracovanou směrnici k použití AI. Z praktického hlediska doporučujeme její projednání jako součást problematiky ochrany osobních údajů, protože tyto oblasti spolu úzce souvisí.

Národní pedagogický institut České republiky
2025
www.npi.cz